

Temat zajęć: PEJZAŻ – obserwujemy świat wokół nas.

Cel: Zapoznanie uczniów z tematem pejzażu w sztuce, veduta – pejzaż miejski, etapy powstawania kompozycji pejzażowej, przestrzeń, kolory i kształty w dziele malarskim.

Władysław Podkowiński (1866-1895), Ulica Nowy Świat w Warszawie w dzień letni, Widok z okna pracowni, 1892, olej płótno, MNW

Józef Pankiewicz (1866-1940), Ulica w Madrycie, 1916-18, olej płótno, MNW

Czas trwania: 45 minut, można rozszerzyć do 90 minut

Miejsce: sala lekcyjna

Grupa wiekowa: 9 lat, 3 klasa

Materiały: potrzebna będzie tablica, reprodukcje obrazów Pankiewicza i Podkowińskiego; materiały plastyczne: ołówki, linijki, nożyczki, farby plakatowe (najlepiej w tubach ale mogą być też w słoiczkach), pędzle, kartki brystolu A4 po 2 szt. dla ucznia, talerzyki jednorazowe.

Autorka: Barbara Tichy

Przebieg zajęć:

1. **Przygotuj salę do zajęć** Uczniowie będą pracować w grupach, najlepiej zestawić po dwie lub cztery ławki aby każda grupa miała wygodne miejsce do pracy. Do zadania plastycznego z farbami uczniowie będą musieli usiąść przy stołach.
2. **Przygotuj materiały do pracy** – wyświetlone na slajdzie lub wydrukowane reprodukcje obrazów Pankiewicza i Podkowińskiego, materiały plastyczne dla każdego z uczniów.
3. **Początek zajęć.** Pytania do dzieci i rozmowa z dziećmi:
(Terminy nowe dla uczniów można zapisać na tablicy)
- Czy słyszeliście już kiedyś słowo „Pejzaż”? Co ono oznacza?
Pejzaż – krajobraz, widok natury, przedstawienie takiego widoku w obrazie, rysunku, fotografii.
- Podajcie przykłady, co może być przedstawione w takim obrazie?
Góry, łąka, rzeka, most, zamek, morze, las, chmury itp. Pozwólmy uczniom wymienić wiele propozycji tak aby dostrzegli bogactwo tych motywów malarskich.

- Spójrzcie na te dwa obrazy, to też są pejzaże, co one przedstawiają?
Obrazy te przedstawiają miasto, ulicę, domy, przechodzące postacie, pojazdy, sklepy, stragany, życie miasta. Taki typ pejzażu ma swoją nazwę to WEDUTA.

Weduta – krajobraz miejski.

Jeden obraz przedstawia widok Warszawy, drugi Madrytu.

4. Zadanie z kartą – załącznik nr 1. Podobieństwa i różnice obu kompozycji

- Przyjrzyjcie się uważnie obu obrazom, spróbujcie wypisać w tabeli podobieństwa i różnice obu kompozycji. Zwróćcie uwagę na kolory, nastrój, porę roku, przedstawioną pogodę.
- Uczniowie omawiają zadanie w grupach i wspólnie uzupełniają tabelę – załącznik nr 1
- Podsumowanie: nauczyciel zbiera spostrzeżenia dzieci i wypisuje na tablicy podobieństwa i różnice obu kompozycji.

Podobieństwa: widok ulicy, miasto, domy, ludzie, ładna pogoda, słońce, ciepły dzień, niebieskie niebo, jasne kolory, jest to widok z okna pracowni.

Różnice:

Warszawa – kolory bledsze, malowane drobnymi pociągnięciami pędzla, niższe domy, pojazdy konne, brak straganów.

Madryt- kolory żywsze, duże płaszczyzny koloru w geometrycznych prostych kształtach, wyższe domy, brak pojazdów, dużo straganów.

Wypisanie różnic jest trudniejsze, w razie potrzeby w podsumowaniu nauczyciel może naprowadzić uczniów aby je dostrzegli.

Podsumowanie: obrazy przedstawiają bardzo podobny temat ale jednak w inny sposób.

5. Perspektywa

- Czy macie wrażenie, że te ulice ciągną się daleko w głąb obrazu?
- Jak artystom udało się osiągnąć taki efekt?

To co jest dalej przedstawili jako mniejsze, ulica czym dalej robi się coraz węższa, to co jest dalej jest wyżej (to przykładowe odpowiedzi uczniów)

- Artyści starali się przedstawić wrażenia jakich doświadczamy, kiedy patrzymy na rzeczywisty krajobraz.

1. to co jest dalej jest mniejsze;

2. linie biegnące w głąb kompozycji np.: droga lub rzeka itp. Zbiegają się w jednym punkcie na linii horyzontu.

To są zasady PERSPEKTYWY LINEARNEJ, to dzięki zastosowaniu perspektywy możemy przedstawić na płaskim rysunku trójwymiarową rzeczywistość krajobrazu.

- Spójrzcie jak układają się linie różnych rodzajów perspektywy (załączniki 2-5):

1. Perspektywa z lotu ptaka – zastosowana w tych obrazach, pokazuje widok widziany z góry, z okna, ze wzniesienia.

2. Perspektywa żabia – pokazuje widok widziany z dołu, jakby z pozycji małej żabki.

3. Perspektywa boczna – widok z boku, wszystkie linie zbiegają się na horyzoncie z boku

4. Perspektywa centralna – linie zbiegają się na wprost wzroku patrzącego, na środku obrazu.

Gimnastyka z perspektywą – zabawa ruchowa a przy tym zapamiętywanie rodzajów

perspektywy. Wszyscy uczniowie wstają, nauczyciel lub wybrany uczeń pokazuje po kolei wykresy różnych rodzajów perspektywy. Uczniowie wykonują odpowiednie do nich ruchy.

Perspektywa żabia – kucamy, perspektywa boczna – odwracamy się bokiem, perspektywa

centralna – stoimy na baczność i patrzymy na wprost, perspektywa z lotu ptaka – stajemy na

palcach i rozpościeramy ręce na boku. Wykresy można pokazywać w różnej kolejności i w coraz szybszym tempie.

6. Kolory (zadanie z paletą)

- Wspominaliśmy, że na omawianych obrazach jest ładna pogoda. Skąd to wiemy?

Nikt nie ma parasola, a niebo jest błękitne i nie ma chmur.

- A skąd wiemy, że świeci słońce, skoro nie jest tu namalowane?

Widzimy żywe kolory, oświetlone słońcem domy.

- Jakie kolory pojawiają się w partiach oświetlonych a jakie w cieniu?

Cienie są niebieskie, fioletowe, szare.

Oświetlone domy są żółte, pomarańczowe, różowe, beżowe.

Zadanie z paletą – każdy dostaje talerzyk jednorazowy, na talerzyku po trzy kolory farby, każda grupa ma swój zestaw kolorów. Zadaniem jest stworzyć z dostępnych kolorów jak najwięcej nowych odcieni i kolorów. Tworzymy je wokół brzegu talerzyka.

Zestawy kolorów wyjściowych:

Niebieski, żółty, biały

Czerwony, niebieski, biały

Żółty, czerwony, biały

Zielony, żółty, biały

Brązowy, żółty, biały

Czarny wykluczamy – tworzymy wesołe kolory.

Podsumowanie zadania: porównujemy jakie kolory powstały i komu udało się stworzyć najwięcej odcieni. Wniosek – możemy sami tworzyć nowe kolory i nowe odcienie barw.

Koniec warsztatu na 45 minut. Poszczególne moduły można zamienić. Nauczyciel może wybrać, które zagadnienia są odpowiedniejsze dla jego klasy. Jeśli zajęcia przebiegają zgodnie z podanym scenariuszem to kolejne zadania zrealizowane zostaną w ciągu kolejnych 45 minut.

7. Kadrowanie (zadanie z ramką)

- Aby stworzyć ciekawy pejzaż trzeba bardzo uważnie wybrać odpowiedni fragment otaczającego nas świata. To nie jest łatwe.

Możemy pomóc sobie odpowiednimi przyrządami, które wykonamy sami.

Do zadania potrzeba: kartki brystolu A4, linijka, ołówek, nożyczki.

Kartkę A4 dzielimy na pół i przycinamy do formatu A5. Na kartce A5 rysujemy ramkę w odległości 3 cm od brzegu. Wycinamy środek tak aby pozostała nam w rękach ramka przez którą możemy oglądać świat wokół nas.

- Dzięki tej ramce możemy wybrać z naszego otoczenia fragment, który będzie wyjątkowo ciekawy. Wybieranie takiego wyjątkowo ciekawego fragmentu nazywamy KADROWANIEM. Nauczyciel zachęca uczniów aby wyrzeli przez okno i poszukali ciekawego motywu. Jeśli widok z okna klasy jest nieciekawym można spojrzeć przez okna na korytarzu lub jeśli to możliwe wyjść na dwór i tam próbować kadrować otoczenie.

8. Szkic

- Kiedy uczniowie dokonają wyboru motywu, czas go utrwalić.

Na kartkach A5, które pozostały po przecięciu kartek brystolu staramy się zaznaczyć ołówkiem zarys wybranego motywu. Tworzymy SZKIC.

9. Praca malarska – plener, motyw z za okna, pejzaż zapamiętany.

Z wykonanymi szkicami wracamy do stołów. Na kartkach brystolu A4 staramy się odtworzyć motyw ze szkicu i farbami, mieszając kolory na palecie (talerzyku) tworzymy własny pejzaż.

W zależności od możliwości uczniów można zorganizować plener, wykorzystać szkice lub stworzyć pejzaż zapamiętany z wakacji.

Na koniec tworzymy wspólną galerię pejzaży, wspólnie z uczniami omawiamy prace.

Załącznik nr 1

Władysław Podkowiński, Ulica Nowy Świat w Warszawie w dzień letni	Józef Pankiewicz (1866-1940), Ulica w Madrycie
podobieństwa	podobieństwa
różnice	różnice